

Delegering av läkemedelshantering

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården

Ana Cica Tiedermann, jurist, Rättsavdelningen

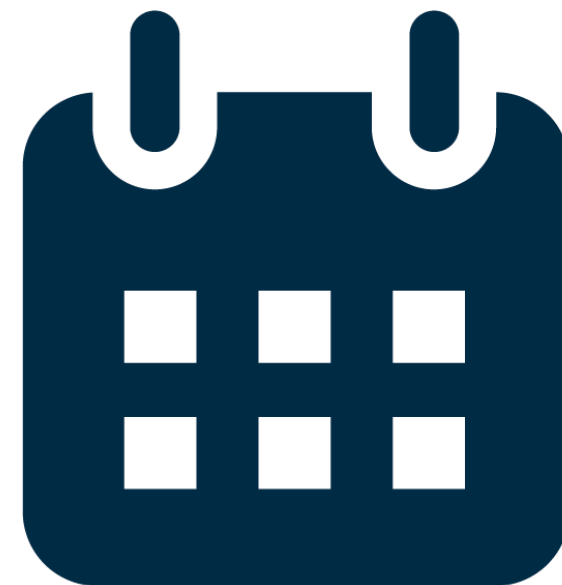
Annica Myhr Aron, utredare, Avdelningen för utveckling av Hälso- och sjukvården på systemnivå

Annica Johansson, utredare, Avdelningen för kunskapsstyrning för socialtjänsten

1 januari 2026

Delegering av läkemedelshantering regleras från den 1 januari 2026 i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård upphör att gälla.

Syfte

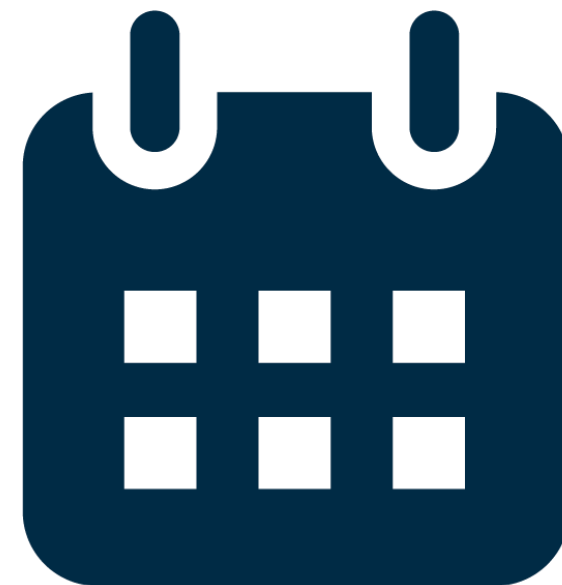
Syftet med ändringarna i HSLF-FS 2017:37

Säker läkemedelshantering för en god och säker vård genom:

- att vårdgivarens ansvar för delegering av läkemedelshantering i verksamheten förtydligas
- tydligare och enhetligare reglering av vilka arbetsuppgifter som måste delegeras och vilka som kan fördelas på annat sätt
- att reglerna blir lättare att överblicka när de är samlade i en föreskrift

Måste alla delegeringsbeslut göras om 1 januari 2026?

De delegeringsbeslut som löper över årsskiftet gäller till och med det datum för giltighetstid som är angivet på delegeringsbeslutet.

Vanliga frågor och begrepp

Man får delegera även andra arbetsuppgifter

Författningskrav på hur delegering ska gå till finns endast vid delegering av iordningställande, administrering och överlämnande av läkemedel.

- Inget förbud mot att delegera andra arbetsuppgifter.
- Vårdgivaren får bedöma behov av formaliakrav för oreglerade arbetsuppgifter.
- Delegering får endast ske när det är förenligt med en god och säker vård.

Vårdgivarens ansvar

Organisatoriskt ansvar - planera, leda och kontrollera verksamheten så att den lever upp till kravet på god vård.

- bedriva systematiskt patientsäkerhetsarbete
- ha ledningssystem för att utveckla och säkra verksamhetens kvalitet
- ansvarar för att det finns hälso- och sjukvårdspersonal med rätt kompetens

Verksamhet

Vårdgivaren bestämmer sin egen organisation och

- delar in sina ansvarsområden som man finner mest ändamålsenliga för att leva upp till kravet på god vård
- definierar vilka uppgifter varje verksamhet inom den egna organisationen ska ha
- ger olika funktioner inom respektive verksamhet rätt att handla eller besluta i vårdgivarens ställe, d.v.s. delegerar

Delegering av läkemedels- hantering

Delegering av läkemedelshantering inom hälso- och sjukvården

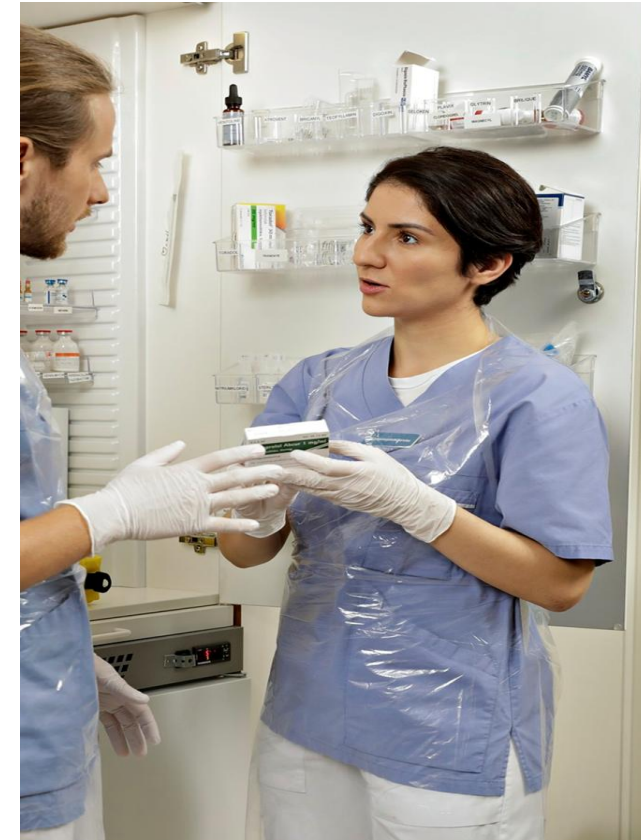
- Delegering får endast ske när det är förenligt med en god och säker vård.
- Läkare, tandläkare och sjuksköterskor får delegera läkemedelshantering.

Delegering av läkemedelshantering inom hälso- och sjukvården

Behörig hälso- och sjukvårdspersonal ger någon annan personal rätt att:

- **iordningsställa** (färdigställande av ett ordinerat läkemedel inför administrering)
- **administrera** (tillförsel av läkemedel till kroppen)
- **överlämna** (ett läkemedel som ska tillföras till en patient lämnas över till patienten själv eller till en tredje person som administrerar läkemedlet)

OBS!

Begreppet "handräckning" finns inte när det gäller läkemedelshantering.

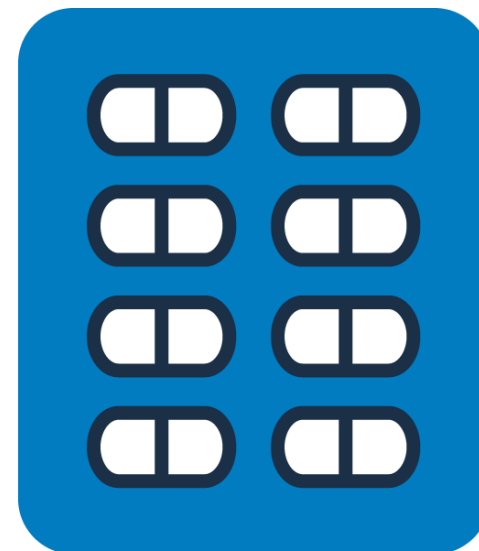

**Ansvaret är
delat**

Ansvaret för en god och säker vård vid läkemedelshantering är delat mellan

- vårdgivaren
- medicinskt ansvarig sjuksköterska i kommunen
- den som delegerar
- den som tar emot delegering

Vårdgivarens ansvar för en god och säker vård vid läkemedelshantering

Vårdgivaren

- ansvarar för att det finns processer och rutiner för ordination och hantering av läkemedel
- ska som ett led i egenkontrollen säkerställa att hanteringen av läkemedel i verksamheten regelbundet genomgår en extern kvalitetsgranskning

Vårdgivarens ansvar för en god och säker vård vid läkemedelshantering

Vårdgivaren ska:

- analysera risker med delegering
- fastställa rutiner för delegering
- följa upp beslut om delegering minst en gång per år
- återkalla delegeringsbeslut som inte längre är förenliga med en god och säker vård

Medicinskt ansvarig sjuksköterska i kommunen (MAS)

Ansvarar för:

- att det finns ändamålsenliga och väl fungerande rutiner för läkemedelshantering
- att beslut om delegering är förenliga med patientsäkerheten

Verksamhetschefens ansvar

- Säkerställa att patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet i vården tillgodoses.
- Regleringen av verksamhetschefens ansvar för delegering av läkemedelshantering upphör att gälla vid utgången av 2025.
- Vårdgivaren kan fördela arbetsuppgifter som rör delegering till verksamhetschefen.

Den som delegerar läkemedelshantering

Den som delegerar ska kontrollera att:

- mottagaren har de kunskaper och den kompetens som krävs för att kunna utföra den delegerade uppgiften på ett korrekt och patientsäkert sätt
- mottagaren har kunskaper om de risker som är förenade med läkemedelshanteringen

Den som delegerar läkemedelshantering *fortsättning*

Den som delegerar ansvarar under eget yrkesansvar för:

- sin bedömning av mottagarens kunskap och kompetens
- beslutet att delegera uppgiften

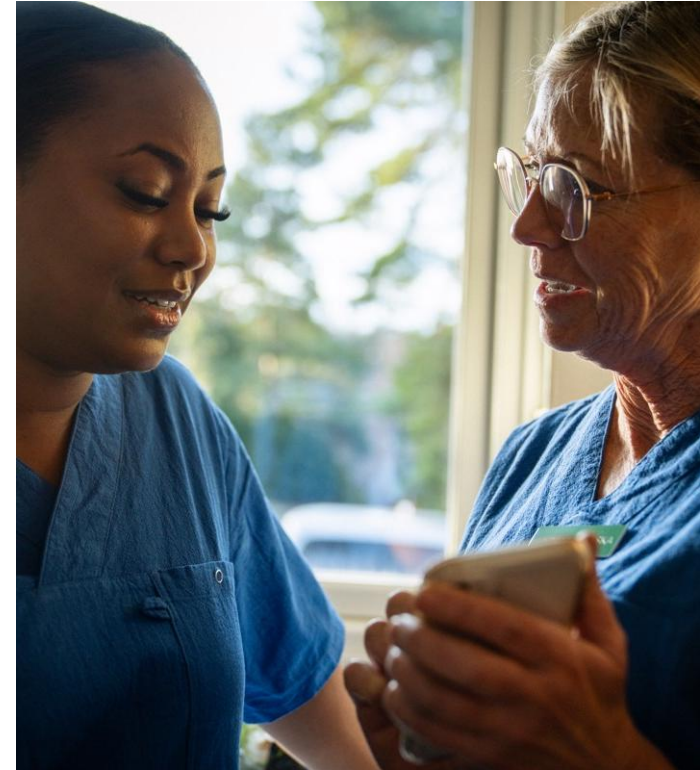
Men inte för hur uppgiften fullgörs.

Den som tar emot en delegering av läkemedelshantering

- Ska ha kunskaper om hantering av läkemedel och de risker som är förenade med hanteringen.
- Är ansvarig för hur han eller hon fullgör uppgiften.

I ansvaret ingår att uppfylla relevanta krav som ställs t.ex. kontroller mot ordination, rimlighetsbedömning av dos och dokumentation.

Den som tar emot en delegering av läkemedelshantering *fortsättning*

- Biträder en legitimerad yrkesutövare vid utförande av den delegerade uppgiften.
- Är själv hälso- och sjukvårdspersonal vid utförande av den delegerade uppgiften.

**Adekvat
kunskap och
kompetens**

Kunskap och kompetens

Av vårdgivarens rutiner för ordination och hantering av läkemedel ska det framgå vilken kunskap och kompetens som krävs av den som genom beslut om delegering får iordningställa, administrera eller överlämna läkemedel.

Adekvat kunskap och kompetens – en grundläggande förutsättning

Den som genom ett beslut om delegering får iordningställa, administrera eller överlämna läkemedel ska ha:

- dokumenterade kunskaper om hantering av läkemedel och de risker som är förenade med hanteringen
- den kompetens som krävs för att kunna utföra uppgiften på ett korrekt och patientsäkert sätt

Risikanalyys

6

Risikanalys är underlag för vårdgivarens rutiner

Vårdgivaren ska bedöma riskerna med att delegera läkemedelshantering i verksamheten. Det ska vara utgångspunkten för vårdgivarens rutiner för:

- i vilka situationer och under vilka förutsättningar som det är förenligt med en god och säker vård att delegera läkemedelshantering i verksamheten
- vilken kunskap och kompetens som krävs av den som genom beslut om delegering får iordningställa, administrera eller överlämna läkemedel

Var i verksamheten ska riskanalyser göras?

- Analys på högre organisatoriska nivåer ger förutsättningar att se viktiga bakomliggande orsaker på systemnivå. Exempelvis samarbetsformer i vårdkedjor med andra delar av sjukvården eller socialtjänst, bemanning och resursfördelning.
- Identifiering, analys och riskreducerande åtgärder kan behöva göras på olika organisatoriska nivåer i verksamheten.

Beslut om delegering

Delegeringsbeslutet ska vara skriftligt och ange:

- vilken eller vilka uppgifter som delegerats
- för vilken verksamhet som delegeringsbeslutet gäller
- vem som delegerat uppgiften
- till vem uppgiften delegerats
- när delegeringsbeslutet ska följas upp
- beslutets giltighetstid
- datum då beslutet fattades

Delegeringen ska kopplas till en viss verksamhet hos vårdgivaren

- Det tydliggör vem som har verksamhets- och vårdgivaransvaret för den läkemedelshantering som utförs av personal efter delegering.
- Den som fått en delegering får utföra de delegerade uppgifterna bara i den/de verksamheter som anges i beslutet.
- Delegeringsbeslutet är knutet till verksamheten, inte till den person som fattat beslutet.

Delegeringen ska kopplas till en viss verksamhet hos vårdgivaren *fortsättning*

- Personal som tar emot delegeringen behöver inte vara anställd i verksamheten.
- Det är möjligt för personal hos en vårdgivare att delegera läkemedelshantering till personal i en verksamhet som inte omfattas av HSL.
- Det förutsätter ett samarbete mellan verksamheterna där vårdgivaren är med och planerar, leder och kontrollerar läkemedelshanteringen som utförs i den andra verksamheten.

Dokumentation

- Beslutet ska dokumenteras.
- Uppgifter om utförda uppföljningar och om återkallelser av delegeringsbeslut ska dokumenteras.
- Dokumentationen ska bevaras i minst tre år från den tidpunkt då delegeringsbeslutet upphör att gälla.

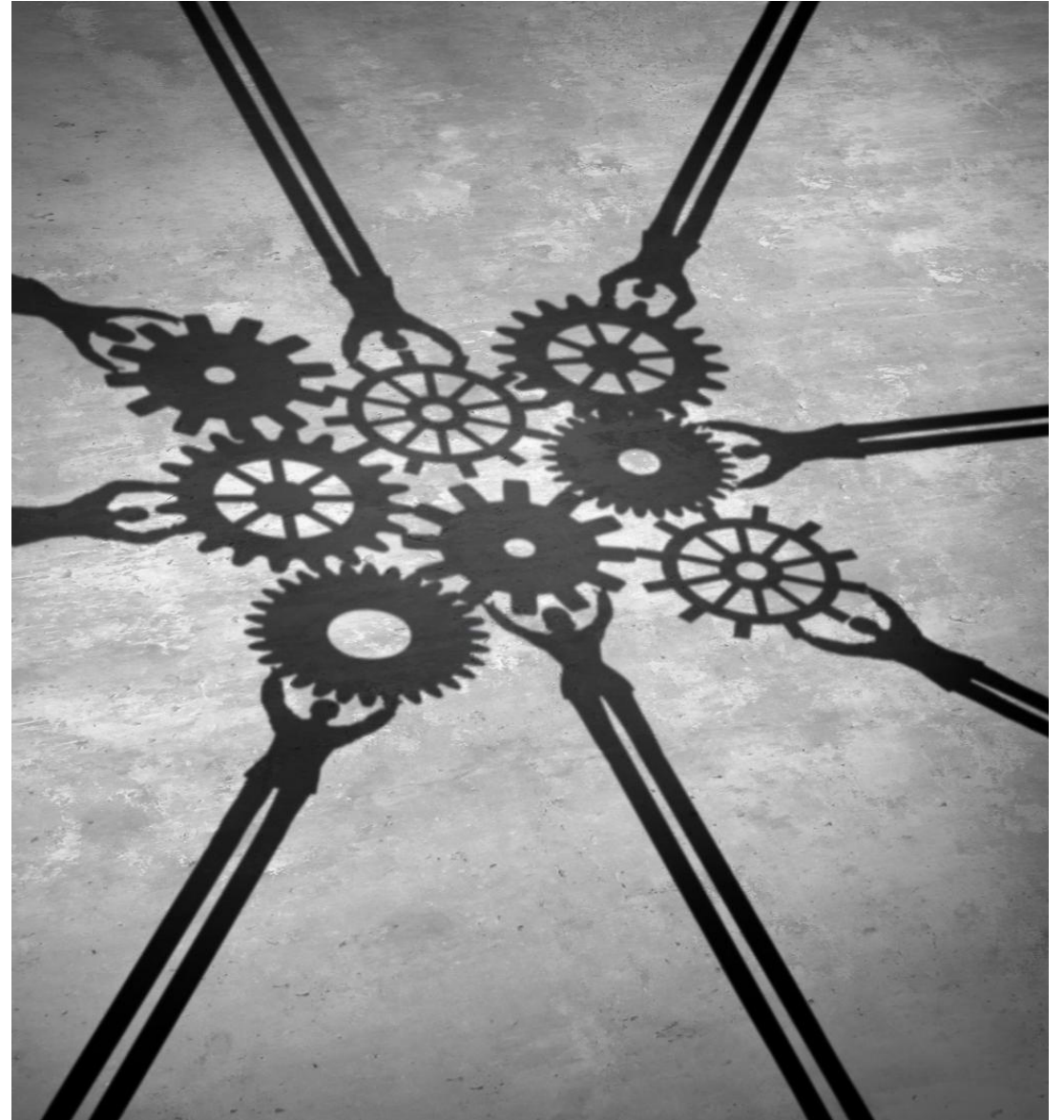

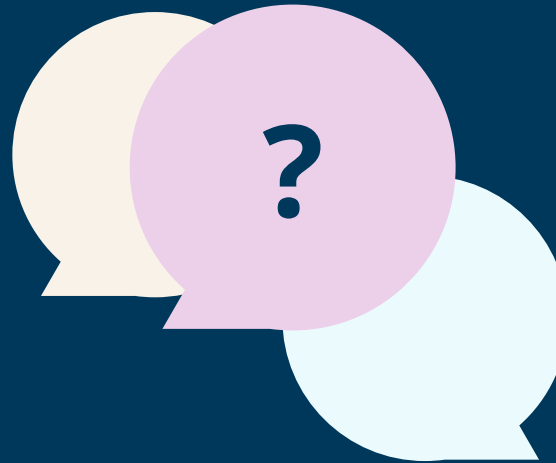
Stödmaterial

Stödmaterial till ändringar om delegering av läkemedelshantering i HSLF-FS 2017:37

- Webinarier
- Meddelandeblad
- Handbok
- Webbstöd
- Uppdaterade webbsidor
- Frågor och svar
- Socialstyrelsens Upplysningstjänst

Frågor?

Tack för idag!

socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

